

Ilmastonmuutos on riski myös rahoitusmarkkinoiden vakaudelle

9.1.2019 – Blogi

KIRJOITTAJA

Marja Nykänen

Johtokunnan varapuheenjohtaja

Talouskasvu liittyy tiiviisti päästöjen lisääntymiseen eikä yhteyttä ole helppo purkaa. Se on kuitenkin välttämätöntä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Uskon, että muutokset tulevat vaikuttamaan talouden perusteisiin merkittävästi.

Viime aikoina on ryhdytty arvioimaan, miten ilmastonmuutos uhkaa rahoitusmarkkinoiden vakautta. Kaksi riskityyppiä on tunnistettu: ilmastonmuutoksesta aiheutuvat suorat taloudelliset tappiot sekä ne, joita syntyy, kun talouden toimijat siirtyvät kohti vähähiilisyttä.

Äärimmäisten sääilmiöiden ja luonnonmullistusten aiheuttamat suorat taloudelliset tappiot jäävät vakuutusyhtiöiden ja jälleenvakuuttajien kannettaviksi silloin kun niiden varalle on hankittu vakuutus. Jos omaisuutta ei ole vakuutettu, kärsijänä on varallisuuden omistaja itse. Myös lainan myöntänyt pankki voi päätyä tappion kantajaksi, jos velallisen maksukyky heikkenee vahingon myötä ja vaurioitunut omaisuus on lainan vakuutena ilman kattavaa vakuutusturvaa. Ilmastonmuutoksen aiheuttamat vahingot ovat laaja-alaisia, ja niiden yhteisvaikutus rahoitus- ja vakuutussektoreille voi olla merkittävä.

Ns. siirtymäriskit (englanniksi transition risk) syntyvät, kun talouden toimijat vähentävät päästöjään ja muuttavat toimintaansa vähähiiliseksi. Muutos on välttämätön. Muuten uhkana on toimintaedellytysten hiipuminen sääntelyn, teknologian kehityksen tai kuluttajien preferenssien muuttuessa. Siirtymäriski kohdistuu voimakkaimmin sijoittajiin, joilla on merkittäviä sijoituksia yrityksiin, joiden liikevaihdosta suuri osa on sidoksissa hiilidioksidipäästöjä aiheuttavaan liiketoimintamalliin. Kaikki eivät pysty irtautumaan hiili-intensiivisistä sijoituksista ennen kuin niiden arvostukset alkavat laskea.

Ilmastonmuutoksen riskejä rahoitusvakaudelle on vaikea arvioida, sillä monia tekijöitä ei vielä tunneta kunnolla. Tiedon lisääminen on avain riskien arvioimiseen ja minimoimiseen. On ymmärrettävä, miten taloudellinen toiminta vaikuttaa ilmastonmuutokseen ja päinvastoin. Kun perusteet on hahmotettu, tulee vaikutuksia mallintaa numeerisesti. Mallinnuksessa käytettävän tiedon pitää olla luotettavaa ja vertailukelpoista. Sen tulee lisäksi kattaa laaja-alaisesti taloudellinen toiminta arvoketjuineen. Jotta riskeistä saadaan kokonaiskuva, tiedonkeruun tulisi pitää sisällään

valtaosa talouden toimijoista.

On tärkeää, että viranomaiset ja sääntelijät ovat mukana raportointikehikon rakentamisessa. Kattava tiedonkeruu on myös koko finanssisektorin etu, koska riittävän tiedon pohjalta finanssisektorin toimijat pystyvät arvioimaan omia riskejään koko sijoitusportfolionsa kannalta. Riskien arviointia varten tarvittava tieto tulisi kuitenkin kerätä kustannustehokkaasti.

Keskuspankit ja finanssivalvojat pitävät tärkeänä, että finanssialan yritykset huomioivat ilmatoriskit riittävästi omassa toiminnassaan. Maailmanlaajuinen keskuspankkien ja valvojen yhteistyöverkosto, Network for Greening the Financial System (NGFS) kehittää parhaita tapoja, joiden avulla tunnistetaan ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä ja lisätään kestävä rahoituksen edellytyksiä. Yhteistyöverkostolla on keskeinen rooli yhtenäisten määritelmien laatimisessa ja vuoropuhelun lisäämisessä finanssisektorin toimijoiden ja viranomaisten välillä.

NGFS julkaisi viime lokakuussa [edistymisraportin](#), jossa kuvataan verkoston työn tavoitteita ja aikataulua. Keskeinen kysymys on, millaisia ilmastokenaarioita riskien arvioinnissa tulisi käyttää. Lisäksi pohditaan, millaista tietoa tulisi kerätä ilmastonmuutoksesta aiheutuvien siirtymäriskien arvioimiseksi ja mikä taloudellinen toiminta voitaisiin määritellä vihreäksi.

Verkostossa mietitään, miten kestävä rahoitusta voitaisiin lisätä ilman merkittäviä haittavaikutuksia rahoitusjärjestelmän vakaudelle. Esimerkiksi vakavaraisuuskehikon muuttaminen riskipainoja alentamalla ei ole kannatettavaa, vaikka sen avulla kannustettaisiin pankkeja rahoittamaan ilmaston kannalta kestäviä hankkeita. Rahoitusvakauden kannalta on tärkeää, että vakavaraisuusvaatimukset perustuvat rahoitettavan hankkeen riskeihin – eivät muihin tekijöihin.

Edellä mainittuja kysymyksiä käsitellään kattavammin NGFS:n keväällä 2019 julkaistavassa raportissa. Pohdintaan osallistuvat yhteistyöverkoston lisäksi useat sidosryhmät. Suomen Pankki, itsenäisesti ja osana yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa, osallistuu aktiivisesti tähän keskusteluun. Keskuspankit ovat myös ryhtyneet pohtimaan omaa lähestymistapaansa kestäväan rahoitukseen osana sijoitustoimintaansa.^[1]

Ilmastonmuutos on laaja-alainen ongelma, jonka ratkominen edellyttää laajaa yhteistyötä. Pidän toivottavana, että suomalaiset finanssisektorin toimijat ovat jatkossakin aktiivisesti mukana keskustelussa. Useiden tutkimusten mukaan kestäväan periaatteen mukaiset sijoitukset tuottavat vähintään yhtä hyvin kuin muutkin.^[2] Ajatus vihreiden sijoitusten alemmista tuotoista ei pitäisi enää olla perusteena karttaa kestäviä sijoituksia.

1. Esimerkiksi EKP:n johtokunnan jäsen Benoît Cœuré puhui asiasta vähän aikaa sitten:

<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp181108.en.html>.

2. Yksi usein viitattu metatutkimus löytyy täältä <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/20430795.2015.1118917>.

Avainsanat

riskit, rahoitusmarkkinat, varallisuus, ilmastonmuutos, rahoitusjärjestelmän vakaus